

**Visie gevraagd:
ruimte voor circulaire
economie**

Cees-Jan Pen

Harlingen

30 mei 2024

Haven Netwerk Fryslân is een platform dat het vervoer over water stimuleert en bevordert. Zo wil de stichting **bijdragen aan een circulaire economie** (in de havens). Friese ondernemers uit de natte economie, kennisinstellingen en overheden trekken gezamenlijk op.

Zonder binnenhavens geen circulaire economie

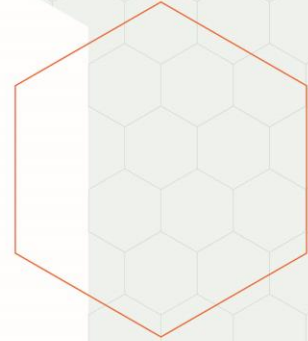

In 2021 is vanuit Circulair Friesland gestart met het project Circulaire Bedrijventerreinen. Per bedrijventerrein is een **routekaart** opgesteld die hen gaat helpen in de transitie naar een Circulair Bedrijventerrein. In totaal doen er vijf bedrijventerreinen mee aan dit project.

De Haven in Drachten (gemeente Smallingerland)
De Zwette in Leeuwarden (gemeente Leeuwarden)
De Hemmen in Sneek (gemeente Súdwest-Fryslân)
Haskerveen in Heerenveen (gemeente Heerenveen)
Ecopark de Wierde in Heereveen (Omrin)

1. Actualiteit

De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) is een richtlijn waarin staat dat steeds meer bedrijven vanaf 2024 verplicht worden te rapporteren over hun impact op de mens en op het klimaat; meer transparantie over en betere kwaliteit van **duurzaamheidsinformatie** te zorgen

In mei treedt nieuwe Europese wetgeving op het terrein van kritieke grondstoffen in werking: de Critical Raw Materials Act (CRMA). Bedrijven die in hun productie gebruik maken van kritieke **grondstoffen** of focussen op de winning, raffinage of recycling van strategische grondstoffen krijgen hiermee te maken

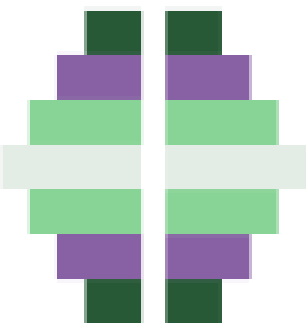
PBL: Rijk en provincies moeten snel en vooral sámen ruimtelijke keuzes maken

Rijk en provincies komen maar niet tot de concrete actie die nodig is om de impasse in wonen, natuur en landbouw te doorbreken.....en een visie op de ontwikkeling van een circulaire economie ontbreekt.

*Een (ruimtelijk-)economische visie **ontbreekt** vrijwel geheel....alleen verdozing*

Planbureau voor de Leefomgeving

Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050

COLUMN

We proppen te veel economie in Nederland

ZO SIMPEL IS HET NIET

De economie loopt tegen grenzen aan, ziet **Marieke Stellinga**, maar hoe kies je wat wel en wat niet?

W e hebben te veel economie voor één Nederland. Als we meer hebben dan 'Dit, de andere hadden, meer ruimte en meer huren, dan zouden we meer produceren dan we doen. Maar we kopen op allerlei fronten grenzen aan. De wegen, de treinen en het stroomnet zitten vol. Tegelijk stoten we te veel stikstof uit en moet onze uittoot van broeikasgasen omhoog. Wie moet inschakelen en wie mag zich brevel maken? Het is de vraag voor een nieuw kabinet.

Omgevoel te krijgen voor hoeveel economie we in Nederland produceren, berekend hoogsteतर frenen (Hilosophen, tevens onderdirecteur van het Centraal Planbureau, de toegeweelde waarde die we per vierkante kilometer produceren in vergelijking met andere landen. 'Nederland bleef de nummer vijf van de wereld te zijn.' Singapore gaat verroevoc aan kop, Hongkong, Londen, en Israël volgen.

Wat Hilosophen opvat: die landen leunen op bedrijvigheid die relatief weinig ruimte inruikt. 'Londen heeft een grote financiële sector, Singapore en Hong Kong veel financiële dienstverleners, Israël een grote kernenergie-industrie.'

Nederland is een vormde aend in de tijd, want onze economie is volgeen (Hilosophen) Nederland verduikt veel van de dienstverlening, met als andere landen in de top. 'Maar we hebben in onze industrie, van de productie van de high tech van chipmachines (ASML) tot een aantal andere voo die in vergelijking met de andere landen hoogere productiviteit hebben best beboen tijd in de economie. Als je kijkt naar de structuur van de Nederlandse economie, is het heel bijzonder dat we zoveel waarde per vierkante kilometer 'maken'. Het cijfer was, op 2023, 8, het tweede land dat Hilosophen voorleiden op Nederland, maar het cijfer produceert per vierkante kilometer 7,5 procent van wat Nederland doet.

Eggenlijk, zegt Hilosophen, doen we niet echt hoog productiviteit per vierkante kilometer economisch gezien mee met de formule. 'Maar dat doen we in een paar per cent van de waarde die we per vierkante kilometer maken. In dat gaat er wel wat kloppen in die zin.' Nederland is de tweede landbouw-exporteur ter wereld, heeft de grootste veehouderij en een van de grootste vliegvelden van Europa. Nederland bouwt en slucht honden

miljoen dieren per jaar, is een distributieland en een grote dienstverlener. Geen wonder dat we tegen grenzen aankomen. Nederland ontzinkt niet aan de vraag, zegt Hilosophen, voor welke sectoren voor Nederland in 2050 alle klimaatstrategieën, met andere politieke smaken. Een natuurland, een multinationaal land, een land waar regio's wel begaan, steeds weer schijf en de agrarische sector kleiner, iets moet inschakelen. We zijn een rivierdelta aan zee en daarom een natuurlijke plek voor distributie. We hebben vruchtbare grond en verdienen meer dan een grote agrarische exporteur.'

En een nieuw kabinet moet kiezen. Niet alleen kan, overal hoort je het economische advies (CPB, DNB, IMF) zeggen. Maar hoe doe je dat? Politieke partijen hebben hun voorkeuren: de een kiest een distributieland, de ander een land met weinig woningen dan slachtoffer.

De reformator van het Planbureau voor de Leefomgeving maakt de verschillende scenario's voor Nederland in 2050: alle klimaatstrategieën, met andere politieke smaken. Een natuurland, een multinationaal land, een land waar regio's wel begaan, steeds weer schijf en de agrarische sector kleiner, iets moet inschakelen. We zijn een rivierdelta aan zee en daarom een natuurlijke plek voor distributie. We hebben vruchtbare grond en verdienen meer dan een grote agrarische exporteur.'

Tot thu toe gaan regerende partijen pijnlijke beslissingen angstalvig uit de weg

is er economische logica te bedenken en voor te stellen. Het is 12 miljoen bedrijven die maatschappelijke kosten veroorzaken, maar daar zelf een te lage prijs voor betalen. Zo zijn er ondernemers die loon onderbetaald of slecht gebuikt voor arbeidsomstandigheden, en bedrijven die veel broeikasgas uitstoot uitstoten. Zij zorgen voor sociale onrust, voor schade aan natuur en klimaat. Als je die arbeid, huisvesting of uitstoot zijn werkelijke prijs zou geven, krimpden delen van de economie als vanzelf. Huisvesting, 'Ondernemers die met veel arbeidsomstandigheden werken, nee waarden zijn door te wijgen op de waarde die ze toevoegen. Maar daarbij moet de extra druk die zij leggen op publieke voorzieningen, buitenom of woningen niet worden vergen.'

Maak een einde aan bedrijvigheid die onder de werkelijke loonprijs produceert, zei president Klaus Klotz van de Nederlandse Bank in zijn programma (Bankroef) bij de bevestigde klades die migranten minder dan het minimumloon betalen of die veel belastingvoordeel krijgen op de fossiele brandstoffen die ze gebruiken. Omgevoel te hebben van de 80.000 arbeidsomstandigheden wordt op of onder het minimumloon, volgens Klotz. Hij drukt aan agentschappers en maatschappelijke, met 200.000 euro per jaar. Boete: 21.000 euro. In 7 van de 24 gevallen van de hoort te worden bedroeft door mensen die maanden aan het werk te worden. Gemiddeld loon van de illegale werkmensen van kindervoordeel op van 60 procent ten opzichte van legaal werk. 'De arbeidsmarkt van de arbeidsomstandigheden is ondoelmatig van de strategie. De in specie wil laten zien hoe groot de economische krachten achter uitarming zijn, kan handhaving door de inspectie wel te geven die krachten op 'Mensen onderbetaald, te lang laten werken, belachelijk veel huurslagen, op straat reizen en te geen werk meer is.' het gebest allemaal.

Oké legale arbeidsomstandigheden is problematisch, want dat versmooit het loon met te goed op, de economische 'bouw' wordt niet meer geinspecteerd al jaren. Werkgevers vroegen hun wil met goedloze buitenlandse personeel, de kosten zijn voor de migranten zelf en de samenleving, drif op woningen, onderwijs en natuur, als de inspectie. Meer dan de helft van de mensen die op straat slapen, is arbeidsmigrant,

Marieke Stellinga (marieke.stellinga@nrcc.nl) is redacteur van NRC en kijkt op deze plek met een economische bril naar ontwikkelingen in politiek en samenleving.

COLUMN

Doe iets tegen de uitbuiting

ZO SIMPEL IS HET NIET

Marieke Stellinga

En ik heb de illegaal bij een horecazaak werkt, boven de keuken slaapt en zegt 1.000 euro per maand te verdienen voor 54 uur werk per week. Zeven mensen die illegaal bij een kwekerijbedrijf werken. Een van hen zegt 58 euro per uur te ontvangen. Op dat loon worden nog huur- en energiekosten ingehouden. Een Oekraïense vrouw die 3,5 maand lang 7 dagen per week zwaaert en smetig werk doet bij een pluimveebedrijf, weinig loon krijgt en soms het leefgeld moet inleveren tot ze al vluchteling kreeg.

De arbeidsinspectie stuurde drie week een 'signaal' naar buiten over het verdienmodel achter illegaal werk. De inspectie beschreef 24 gevallen: in een appartement, een auto garage, een sla-bedrijf, een appartement. Het ging voornamelijk om arbeidsmigranten van buiten de Europese Unie die hier zonder vergoeding werken. Loononttrekken waren er niet, sommige migranten zwoegen. Dus maakte de arbeidsinspectie onderbouwde inschattingen van het verdienmodel.

Conclusie: mensen illegaal aan het werk zetten loven zoveel geld op dat de boetes die werkgevers risiceren een last-chance zijn. Die mogelijk financieel voordeel van de kwekerij was 120.000 euro per jaar. Boete: 21.000 euro. In 7 van de 24 gevallen van de hoort te worden bedroeft door mensen die maanden aan het werk te worden. Gemiddeld loon van de illegale werkmensen van kindervoordeel op van 60 procent ten opzichte van legaal werk. 'De arbeidsmarkt van de arbeidsomstandigheden is ondoelmatig van de strategie. De in specie wil laten zien hoe groot de economische krachten achter uitarming zijn, kan handhaving door de inspectie wel te geven die krachten op 'Mensen onderbetaald, te lang laten werken, belachelijk veel huurslagen, op straat reizen en te geen werk meer is.' het gebest allemaal.

Oké legale arbeidsomstandigheden is problematisch, want dat versmooit het loon met te goed op, de economische 'bouw' wordt niet meer geinspecteerd al jaren. Werkgevers vroegen hun wil met goedloze buitenlandse personeel, de kosten zijn voor de migranten zelf en de samenleving, drif op woningen, onderwijs en natuur, als de inspectie. Meer dan de helft van de mensen die op straat slapen, is arbeidsmigrant,

investerende NRC' vrijdag. Binnen de Nederlandse kern-economie bevindt zich een lage kern-economie die leunt op migranten. In vijf jaar tijd vervuilde de met aantal arbeidsmigranten tot bijna een miljoen in 2022. Een groot deel komt uit Oost-Europa, te werken in landbouw, distributie, slacht en vleesverwerking. Ze zijn oververtegenwoordigd in beroepen met aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden, contrast met Centraal Planbureau. De helft verdient het minimumloon of minder.

Er is een heuse arbeidsmarkt-industrie, zegt hoogleraar Montique Kremer, tevens voorzitter van de Adviesraad Migratie. Volgens de helft van de arbeidsmigranten is in dienst van uitzendbureaus. Ze zijn makkelijk te ontlasten en bedrijven die ze aan het werk zetten hebben weinig verant-

woordelijkheid voor ze nemen. De adviesraad krijgt signalen dat de nieuwste generatie arbeidsmigranten minder zelfredzaam is. Dat maakt de kans op uitbuiting groter. 'Ook in Polen is er genoeg werk. Nu worden kwalificaties mensen in Roemenië en Bulgarije getoetst.'

Ook bij legale situaties denk Kremer vaak 'dit kan toch niet?'. Mensen die zes dagen achter elkaar werken, die pas een maand teruggaan. Maar een deel blijft en wordt inroeten totaal niet te deze mensen. Ze leren geen Nederlands. Wie krijgen ze als een etnoen uit door ze monotoon, geëerd wordt te laten doen tot je jongart bedoelingsgericht raken.'

Mensen onderbetaald, belachelijk veel huurslagen - het gebest

'I koman nu wel wat strengere regels, bijvoorbeeld voor uitzendbureaus', roept een migratie-industrie vertelt namens mensen om de regels te omzeilen. Toch zou Nederland veel meer kunnen doen. Als we echt zouden wilken. 'Je kunt arbeidsmigranten van binnen de EU niet tegenhouden, maar je kunt wel indirect de vraag naar arbeidsmigranten beïnvloeden', zegt econoom Daan van Vuuren, lid van de staatscommissie Demografie die adviseert de arbeidsmarkt via economisch beleid in te dammen. Bijvoorbeeld door minder makkelijk vergoedingen aan nieuwe bedrijven te geven. 'Om een plek te vragen waar hun personeel gaat worden. 'Sommige sectoren zijn voorbladdi geschikt aan goedloze arbeid. 'We moeten ons afvragen of we deze bedrijvigheid niet stand willen houden.'

Al dan een uitencenpedon dat makkelijk te ontlasten is jaagt de vraag naar arbeidsmigranten aan, volgens het CPB. Aan die ontlastingsrichting kan je wat doen. Of dat als Duitsland bedrijven in de vleesverwerkende industrie werven mensen in dienst te werken. Verbleef bedrijven in de landbouw een vleesverwerking met fleskzakken te werken, adviseerde de Adviesraad migratie ontlastings. Kremer. 'We moeten anders over de economie nadenken. En als maat-schappij investeren in deze mensen. Anders hebben we pleisters plakken.'

EUROPESE PARLEMENTEN

Marieke Stellinga (marieke.stellinga@nrcc.nl) is redacteur van NRC en kijkt op deze plek met een economische bril naar ontwikkelingen in politiek en samenleving.

Omgevingswet:

De Omgevingswet schept meer mogelijkheden om in voormalige bedrijvengebieden wonen met bedrijfsactiviteiten te mixen. Geluidshinder blijft een spanningsveld....de wet biedt ruimte biedt voor maatwerk. Zolang er maar scherpe kaders? zijn om deze ogenschijnlijk tegenstrijdige functies te mengen.

https://stadszaken.nl/artikel/5503/omgevingswet-helpt-bij-combineren-wonen-en-werken?utm_source=Mailing+Lijst&utm_medium=email&utm_campaign=08-01-2024_Omgevingswet%3A+nieuw+perspectief+op+mixen+wonen+en+werken

OP BEDRIJFSTERREIN VALT DUURZAAM GOED TE SCOREN

...Met beperkte ingrepen is op bedrijventerreinen een energiebesparing te realiseren die even groot is als het aardgasvrij maken van alle woonwijken.

Het is bijzonder dat bedrijventerreinen nauwelijks worden betrokken bij het behalen van alle klimaatdoelstellingen en de CO₂-reductie in het bijzonder. Die geringe aandacht is des te opmerkelijker als je dit relateert aan de terecht grote maatschappelijke ophef over verdozing en de weinig duurzame ontwikkeling van menig logistiek bedrijventerrein. Het lijkt erop dat dit thema is vermorzeld tussen de diverse beleidskokers en ministeries die zich met de gebouwde omgeving bemoeien. Gelukkig treft minister Adriaansens van Economische Zaken en Klimaat voorbeelden om als Rijk een actievere rol te gaan spelen rond de ruimte voor de plekken waar we werken.

grootste
Bedrijventerreinen staan met kop en schouders bovenaan als grootste energieverbruiker. Het is zorgelijk hoe weinig aandacht er is voor het hoge energieverbruik én het verduurzamingspotentieel van de circa 3500 bedrijventerreinen in Nederland.

Van alle groene stroom die we in 2030 willen opwekken, kan 14 procent worden behaald door bedrijfsdaken vol te plempen met zonnepanelen.

Bedrijventerreinen kunnen een deel van de vraag naar locaties voor schone energieproductie opvangen. Op dertien zogenaamde 'Grote Oogst'-terreinen wil de provincie Noord-Brabant een grote bijdrage leveren aan energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en stikstofreductie. Op bedrijventerreinen zoals

Met zonnepanelen op bedrijfsdaken valt nog veel duurzame winst te boeken.

De Hurk in Eindhoven slaan provincie, werkgeversorganisatie VNO-NCW Brabant-Zeeland, ondernemers en de gemeente de handen ineen om de verduurzaming van het industriepark te realiseren. Dat stemt hoopvol.

*Plemp
bedrijfsdaken
vol met
zonnepanelen.*

Recent onderzoek ontwikkelingsmaatschappij Oost NL wat bedrijventerreinen op het gebied van energie nog kunnen doen en laten. De conclusie was dat alleen al in Oost-Nederland per jaar 330 miljoen euro voor de versterking van het elektrici-

teitsnet en 1 megaton CO₂-uitstoot kan worden vermeden. Hiervoor moeten op vijftig bedrijventerreinen slimme en regionale 'regelknoppen voor energie' worden ontwikkeld.

Het kabinet zet in op een eindnorm om duidelijkheid te geven aan vastgoedeigenaren zodat ze weten hoe ze moeten bouwen en renoveren.

We roepen ministers De Jonge, Jetten en Adriaansens op snel helderheid te geven over wat bedrijventerreinen kunnen betekenen voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Ervaring leert dat ondernemers en eigenaren op bedrijventerreinen bij duurzame investeringen behoefte hebben aan langjarige duidelijkheid. Actieve bemoeienis van het Rijk hoort hierbij.

Zonder méér politieke aandacht voor verduurzaming van bedrijventerreinen, komt het halen van de klimaatdoelstellingen niet dichterbij. <

Bedrijventerreinen stoten ongeveer evenveel CO₂ uit als de gebouwde omgeving, maar nemen 2% landoppervlak in beslag, tegenover 7,2% door woonruimte.

SAMEN WERKEN

KIEZEN VOOR
TOEKOMSTBESTENDIGE
BEDRIJVENTERREINEN

OKTOBER 2023

Voordelen voor bedrijven

- Ontzorging en lagere kosten
- Duidelijkheid voor (middel)lange termijn
- Aantrekkelijke werkomgeving
- Meer inspraak bij (lokale) overheden
- Hogere vastgoedwaarde
- ...toekomstbestendig!

Samen werken

kiezen voor toekomstbestendige
bedrijventerreinen

Voordelen voor maatschappij

- Sterke economie
- Werkgelegenheid
- Bijdragen aan transitiedoelen
- ... toekomstbestendig!

Formuleer een toekomstbeeld

- Formuleer toekomstbeeld met meetbare doelstellingen en tijdpad
- Ontwikkel duurzaamheidslabel
- Verwijder juridische obstakels

Maak organisatievorming verleidelijk en uiteindelijk verplicht

- Verleid bedrijven tot organisatievorming
- Geef subsidie voor parkmanager
- Creëer nationaal fonds met samenwerking als voorwaarde
- 2030: wettelijk verplichte organisatievorming

Zorg voor heldere rolverdeling

- Maak Ministerie van EZK leidend en geef provincies centrale rol
- Creëer heldere rolverdeling en geef financiële ondersteuning
 - Rijk: stelt kaders
 - Provincies: regionale regie
 - Gemeenten: bevoegd gezag en gesprekspartner
 - ROM's: expertisecentra

Gemeenten focussen op woningbouw: ‘Schokkend dat werklocaties en wijkeconomie over het hoofd worden gezien’

Behouden en creëren van bedrijfsruimte gaat niet vanzelf

<https://www.parool.nl/nieuws/houd-de-kleine-bedrijven-in-de-wijk~b76d5598/>

In Noord dreigen veel maakbedrijven te verdwijnen door grootschalige woningbouw op bedrijventerreinen. Aan alle bestuurders in Amsterdam: dat kan beter!

Vooraf mkb lijdt onder recordlaagte leegstand: ‘Laat dit een wake-up call zijn voor de coalitieonderhandelingen’

Bedrijventerreinen staan ook nationaal weer op de agenda

Ruimte voor werken leeft

Rijksadviseur: Als we de havens volbouwen met woningen betalen we straks een hoge tol

In Den Haag moeten ook dingen gemaakt worden

Amsterdam komt met werkcorporatie voor betaalbare bedrijfsruimte

Bedrijfsleven: 'Ruimte voor werk in vijf provincies onder druk'

'Koester binnenstedelijke bedrijventerrein voor last mile en bouwdistributie'

Rotterdam: actieplan behoud maakindustrie

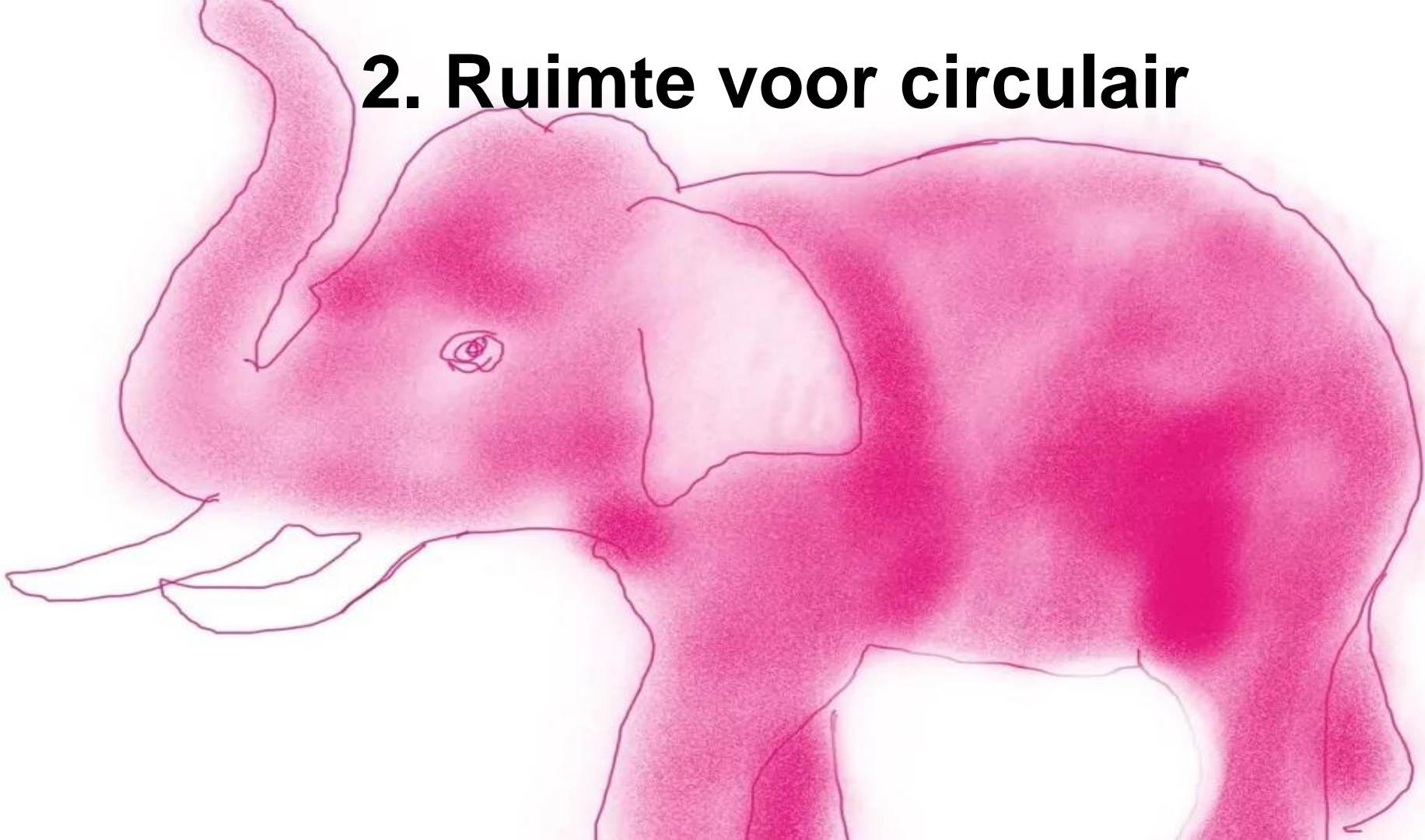
Minimaliseer transformaties van werklocaties naar wonen, benut bestaande werklocaties beter en 'het juiste bedrijf op de juiste plek': dat zijn een aantal punten uit 'Actieplan Bedrijfsruimte' Rotterdam. Belangrijkste doel is dat de maakindustrie haar plek kan behouden op binnenstedelijke bedrijventerreinen.

Leiden

2. Ruimte voor circulair

Rijksadviseur:

"Als we de havens volbouwen met woningen betalen we straks een hoge tol"

.....Schieoevers Delft, MW4H Rdam,
Binckhorst DH, Hamerkwartier
Adam, Achtersluispolder Zstad.....

RO vertaling circulaire economie is blinde vlek. Circulair = vraag (veel) **meer (milieu)ruimte** bedrijven.

Trend: druk op bedrijventerreinen & noodzaak functiemenging

Principes CE mbt ruimte voor werken

1. *Waardebehoud* gemaximaliseerd door eerst te kijken naar product*hergebruik*, vervolgens hergebruik van onderdelen en als laatste hergebruik van grondstoffen.

* **Circulaire herstructurering, hogere milieucategorie**

2. Producten ontworpen en gemaakt dat deze aan eind gebruiksfase makkelijk *demontabel* zijn en materiaalstromen eenvoudig gescheiden kunnen worden.

* **Parkmanagement 2.0, hogere milieucategorie**

3. Tijdens productie, gebruik en verwerking van product geen *uitstoot* schadelijke stoffen.

* **Behoud milieucategorie**

4. De onderdelen en grondstoffen van 'gebruiksproducten' (zoals een lamp) worden *hergebruikt* zonder kwaliteitsverlies (nieuwe lamp of nieuwe laptop).

* **Hogere milieucategorie, recycling etc**

5. De grondstoffen van 'verbruiksproducten' (tandpasta) zijn biologisch **afbreekbaar** en worden (na onttrekking waardevolle grondstoffen) teruggegeven aan de natuur.

* **Vergroening**

6. Producenten behouden het **eigendom** van gebruiksproducten, klanten betalen voor gebruik ervan, niet voor het bezit. Producent koopt product terug.

* **Ruimtevrage en blokkendoosplanologie ivm opslag, smart mobility**

7. Omdat de prestatie van het product de waarde bepaalt, wordt het leveren van de juiste **kwaliteit** extreem belangrijk voor de producent.

* **Hoogwaardige werklocaties, herstructureren en basis op orde**

8. Een van de meest belangrijke succesfactoren is (cross-sectorale) ketensamenwerking: focus op het creëren van **meervoudige waarde**.

* **Parkmanagement 2.0, verzakelijking en (investerings)zekerheid**

"s Lands grootste recyclingbedrijf van afval, ziet dat gemeenten de circulaire economie in de praktijk nog niet omarmen.'

Hurk werkt juist aan economie van morgen

Het imago van De Hurk in Eindhoven is ten onrechte negatief, vindt Cees-Jan Pen van Fontys. 'Met verbazing lees ik recente berichtgeving over hinder, overlast en vervuiling van een van onze grootste werkgevers, industriepark De Hurk.' Wat Pen betreft is De Hurk van groot belang voor Eindhoven, nu maar zeker in de toekomst.

Natuurlijk moeten bedrijven zoals de asfaltcentrale zich houden aan wetten, regels en vergunningen. Er moet hard en streng gehandhaafd en geïnvesteerd worden in het verlagen van de negatieve impact en overlast van essentiële bedrijfsactiviteiten.

Maar er zal echt een einde moeten komen aan de begripsverwarring rond de nieuwe economie en de rol van zogenaamde vieze bedrijven hierbij; op De Hurk wordt gewerkt aan de economie van morgen.

Wat je helaas wel vaker ziet bij veel te negatieve berichtgeving over bedrijventerreinen, is dat het belang van de in dit geval vijftienduizend werknemers en honderden bedrijven op De Hurk nauwelijks aan bod komt. Het gebied biedt werk aan alle lagen van de bevolking en alle opleidingsniveaus. De vaak meer industriële en maakbedrijven bieden werk, omzet en opdrachten en daarmee werkgelegen-

Als je circulair werkt komen producten retour, die worden vervolgens uit elkaar gehaald en dan tot nieuwe producten verwerkt

heid voor meer dienstverlenende en verzorgende bedrijven in stad en regio. Het gaat dus ook om vele indirecte banen.

Grootste misvatting is echter dat bedrijvigheid in het gebied geen trekking heeft op de nieuwe economie, terwijl in mijn ogen De Hurk vanwege ruimte voor circulaire activiteiten een cruciale rol speelt in de ontwikkeling. Het is juist de maakkamer van de nieuwe economie.

Verbazing

Met verbazing las ik de raadsbrief over het project Beethoven, waarin door Rijk en regio gewerkt wordt aan een omvangrijk pakket maatregelen voor de nieuwe economie. Voor deze maatregelen voor onderwijs, kennis en de ruimtelijke infrastructuur trekken zij 2,5 miljard euro uit. In deze brief kiest men voor een aanscherping van 'Uitgangspunten perspectief op De Hurk' en gaat men stappen zetten om een transformatie vorm te geven om op termijn een einde te maken aan de meest vervuilende en overlastgevendende bedrijven.

Op de vrijgekomen plekken wil de gemeente in de toekomst zelfs ruimte bieden aan wonen en andere functies zoals voorzieningen. Dit getuigt van weinig kennis over het belang van dit gebied voor het regionale vestigingsklimaat en de nieuwe economie in het bijzonder.

Het stempel overlast, vies en vervuilend zet mensen op het verkeerde been. Bedrijfsactiviteiten die

▲ Een deel van bedrijventerrein De Hurk.

GASTSCHRIJVER

Cees-Jan Pen is sociaal geograaf en lector De ondernemende regio aan de Fontys Hogeschool Economie en Communicatie.

herrie maken, ruiken, (milieu)ruimte innemen en stof doen opwaaien, maken namelijk nadrukkelijk deel uit van de nieuwe economie. Ze scheppen zelfs de randvoorwaarden voor de circulaire transitie, waarin producten retour komen, uit elkaar worden gehaald en tot nieuwe producten verwerkt worden. Een onderdeel van die nieuwe economie is de behoefte

aan milieuruimte. Daar is een tekort aan. Als er één ding duidelijk is, dan is het dat milieuruimte van strategische waarde is en dat je die moet koesteren.

Een regio die kiest voor de nieuwe economie moet de beschikbare milieuruimte behouden, maar het liefst vergroten. Een aanvullend punt is dat de waarde van milieuruimte

dichtbij waar producten worden geproduceerd en geconsumeerd (zoals op industriepark De Hurk) nog hoger is, omdat bijvoorbeeld de impact van het slepen met spullen dan aanzienlijk lager kan zijn.

Negatieve berichtgeving

Brainport Eindhoven staat bekend om haar sterke ecosysteem en open manier van samenwerken. Toch lijken we dit bij de berichtgeving over De Hurk even te vergeten. Veel problemen en negatieve berichtgeving kan worden voorkomen door met in plaats van over ondernemers te praten en samen plannen te maken. De Hurk heeft nota bene als een van de enige bedrijventerreinen in Brabant

een zogenaamde Bedrijven Investeringszone, een teken van een professionele ondernemersorganisatie en ondernemersbetrokkenheid in het gebied.

Zet daarom gewoon samen stappen om de potentie van dit terrein voor de nieuwe economie te benutten. Het terrein en de gemeente hebben namelijk samen dezelfde duurzame en inclusieve ambities. Neem ondernemers net als burgerparticipatie zeer serieus.

We vergeten in al het asfaltcentrale geweld dat De Hurk niet voor niets door de provincie is aangemerkt als 'Grote Oogst terrein'. Dat betekent dat de duurzame potentie van dit gebied groot is. Provincie en gemeente willen vooruit op het gebied van energietransitie, aanpassingen aan klimaatveranderingen, circulaire economie en het verminderen van stikstofuitstoot.

Impuls

Op De Hurk is veel winst te behalen, onder andere vanwege het hoge energie- en grondstoffengebruik en de versteende omgeving. Zo is De Hurk goed voor 65 procent van het energieverbruik. Gebruik het Beethoven-project om een impuls te geven aan energiereductie en vergroening.

In 2050 moeten we 100 procent circulair zijn. Besef dus dat de economie snel veel circulairder wordt en De Hurk een van de vestigingslocaties voor circulaire bedrijven en activiteiten. Er is milieuruimte om circulair te ondernemen, er ligt haveninfrastructuur maar in de tussentijd moet er ook gewoon worden gewerkt. Het is dan ook logisch dat er 'vieze' bedrijven zitten die milieuruimte innemen, maar tegelijkertijd druk werken aan de circulaire transitie.

Op De Hurk is veel winst te behalen, vanwege het hoge energie- en grondstoffengebruik en de versteende omgeving

ED Van de Lezer
Scan deze code om een WhatsApp-chat met Daphne Broers te beginnen.

Breed complex thema

Samen beter onderzoek Clok

- **Energie**-efficiëntie (warmte)
- **Afval**managementsysteem!
- **Water**managementsysteem
- **Materialen**stromen (grondstoffen (biobased), kringloop)
- **Mobiliteit** (collectief ophalen)
- **Milieu** (klimaatadaptatie, fossielvrij)
- Circulair/biobased/duurzaam **bouwen/herstructureren**
- **Bedrijfsvoering**
- **Sociaal/inclusie**

Circulair lab

CIRCULAIR AMBACHTSCENTRUM

EDUCATIE

KRINGLOOP

BOUWMATERIALEN

WERKPLAATS

REPAIR SHOP

EX-TAX

gamma

auiping

Ivivi

IKEA

DRIVE THRU

Circulair bedrijf - X

CIRCULAIR MILIEUSTRAAAT
ROUTE 1:
GRONDSTOFFEN-'EFTELING'

CIRCULAIR
AMBACHTSCENTRUM

CIRCULAIR MILIEUSTRAAAT
ROUTE 2: LOOPBAND
(GEMAK VOOR EEN PRIJS(JE))

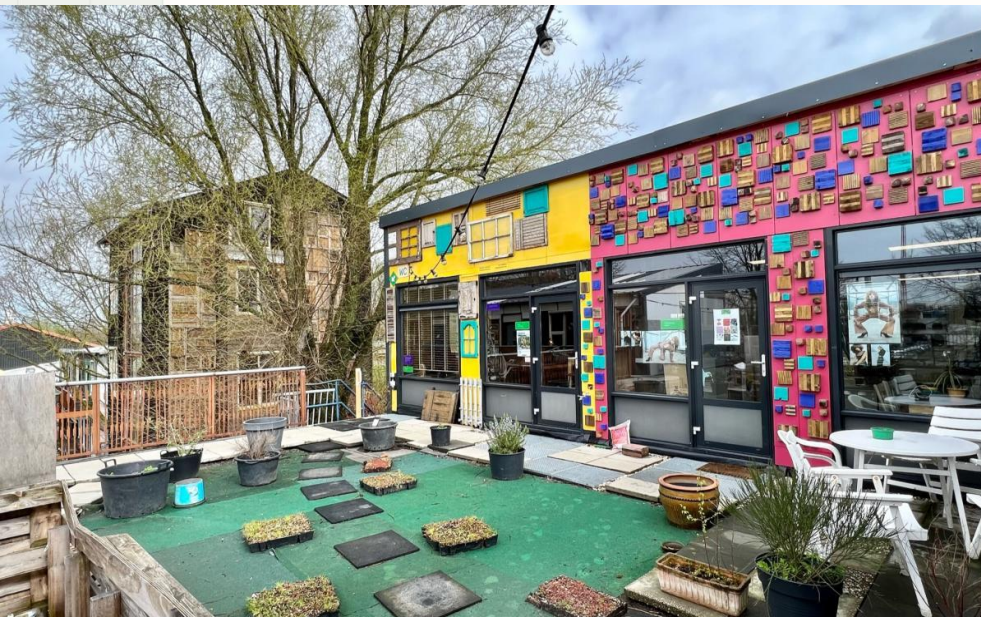
CIRCULAIR & MODULAIR

ART

Feitenkaart Circulaire wijkprojecten.

mogelijkheden voor het koppelen van sociale doelen met fysieke opgaven - thema afval

Juiste bedrijf op juiste
plek

**Benut de kracht van
binnenhavens**

Dilemma's

- Nimby en regionale besluitvorming
- Kennis stuwende (maak)industrie
- Circulair bedrijventerrein botst met woningbouwtargets
- Nauwelijks € en fte

Weinig evidence over ruimtelijk
effect circulaire bedrijven

OPROEP

Meld concrete voorbeelden of
plannen: c.pen@fontys.nl

